

SCI-CONF.COM.UA

**INNOVATIONS
AND PROSPECTS
OF WORLD SCIENCE**

**PROCEEDINGS OF II INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OCTOBER 6-8, 2021**

**VANCOUVER
2021**

INNOVATIONS AND PROSPECTS OF WORLD SCIENCE

Proceedings of II International Scientific and Practical Conference
Vancouver, Canada
6-8 October 2021

**Vancouver, Canada
2021**

UDC 001.1

The 2nd International scientific and practical conference “Innovations and prospects of world science” (October 6-8, 2021) Perfect Publishing, Vancouver, Canada. 2021. 642 p.

ISBN 978-1-4879-3794-2

The recommended citation for this publication is:

Ivanov I. Analysis of the phaunistic composition of Ukraine // Innovations and prospects of world science. Proceedings of the 2nd International scientific and practical conference. Perfect Publishing. Vancouver, Canada. 2021. Pp. 21-27. URL: <https://sci-conf.com.ua/ii-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-innovations-and-prospects-of-world-science-6-8-oktyabrya-2021-goda-vankuver-kanada-arhiv/>.

Editor

Komarytskyy M.L.

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine, Russia and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

e-mail: vancouver@sci-conf.com.ua

homepage: <https://sci-conf.com.ua/>

©2021 Scientific Publishing Center “Sci-conf.com.ua” ®

©2021 Perfect Publishing ®

©2021 Authors of the articles

**СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА
НАД ЖІНКАМИ**

Шиделко Анна Володимирівна

к.соц.н., доцент

Львівський державний
університет внутрішніх справ

м. Львів, Україна

Шимко Людмила Василівна

здобувач освітнього ступеня «магістр»

Львівський державний
університет внутрішніх справ

м. Львів, Україна

Анотація. Представлено розкриття сутності поняття та видів домашнього насильства над жінками в Україні. Здійснено конструктивний огляд-аналіз дефініцій окресленого дослідження, розкриття та детальний опис видів (психологічне (емоційне), фізичне, економічне (фінансове), сексуальне, медичне, дозвілсьве) домашнього насильства над жінками.

Ключові слова: домашнє насильство, фізичне, психологічне, емоційне, сексуальне, економічне, медичне, дозвілсьве насильство над жінками.

Вступ. Домашнє насильство є проблемою світового масштабу та має багатовікову історію існування. Цю тему висвітлюють не лише у наукових працях, але й, зокрема у кінематографі, художній літературі, що підтверджує ідею протидії насильству у сімейних стосунках.

Метою дослідження є розкриття сутності поняття та видів домашнього насильства над жінками в Україні.

Матеріали і методи. Конструктивний огляд-аналіз дефініцій окресленого дослідження, розкриття та детальний опис видів (психологічне, емоційне, фізичне, сексуальне, медичне, дозвілсьве) домашнього насильства над жінками.

Результати та обговорення. На думку О. Ткаленко насильством є будь-які форми впливу однієї людини на іншу з метою примусити робити щось проти її власної волі тим самим завдаючи шкоди її моральному чи фізичному здоров'ю.

Фахівець із запобігання домашньому насильству Л. Аларкон, дає наступне визначення насильству: насильство – це дії, що здійснюються одним (або декількома) особами, які характеризуються такими ознаками:

- 1) здійснюються умисне і направлені на досягнення певної мети;
- 2) завдають шкоди (фізичної, моральної, матеріальної тощо) іншій особі;
- 3) порушують права і свободи людини;
- 4) той, хто здійснює насильство, має значні переваги (фізичні, психологічні, адміністративні тощо), що робить неможливим ефективний самозахист жертви насильства [1].

Всебічний аналіз поняття насильства в сімейних стосунках, здійснений науковцями у галузі педагогіки, психології, соціології, кримінології, дає змогу визначити наступні його характеристики:

- «силовий вплив однієї людини на іншу, який проявляється шляхом застосування сили; примушений контроль!» (Н. Щербак);
- «насильство – застосування фізичної сили для досягнення будь-чого» (В. Яременко та О. Сліпушко);
- «насильство є чинником примушеного контролю, що практикує одна людина над іншою (В. Оржеховська) [2].

Я. Юрків вказує, що поняття «домашнє насильство» зазвичай розуміють як: побиття; знущання; брудні лайки; приниження жертви; образи; маніпуляції; моральний та психологічний тиск; примус до небажаних дій (проституція, секс-продаж, сексуальні домагання, тощо); ізоляція жертви від її бажань (наприклад, заборона працювати, займатися улюбленою справою, утиски відносно вподобань); економічний контроль; насилля на релігійному ґрунті; фемінізація бідності [1].

Домашнє насильство – це застосування сили психологічного

(емоційного), фізичного, медичного, сексуального, економічного (фінансового), дозвілєвого, побутового характеру, яке вчиняється чоловіком чи іншим членом родини, з метою приниження честі та гідності жінки (Шиделко А.).

Психологічне (емоційне) насильство – це вмiла манiпуляцiя кривдника свiдомiстю жертви шляхом словесних образ, використовуючи при цьому ревности, злiсть, приниження, обмеження (у спiлкуванні з рiдними, друзями, професiйному зростаннi, зовнiшньому виглядi, тощо). Психологічне насилля є тривалим у часi, може охоплювати не лише днi, мiсяцi, а й роки i бути непомiтним для жiнки-жертви. Таке насилля буває вiдкритим (у соцiумi) i закритим (вдома).

Психологічне насильство вчинене над жінкою формує в неї занижену самооцінку, викликає депресивний стан, життя триває у постійному дисбалансі, і як наслідок – породжує психосоматичні захворювання. Якщо кривдник уникає покарання за спричинений злочин, у подальшому психологічне насилля може переростати у застосування фізичної сили над жертвою [3].

О. Бондаренко, трактує психологічне домашнє насилля над жінкою через вiдсутнiсть поваги кривдника до своєї жертви. Вчена зазначає, що кожна людина формує свiй власний свiтогляд, переконання i є вiльною у виборi життєвих орієнтирiв. У випадку психологічного насилля, для кривдника не iснує думка «iнших», для нього провiдною i непохитною є лише його власна думка. Вiн (кривдник) буде доводити свою правоту всiма можливими способами, крiм того, його доводи завжди супроводжуватимуться приниженням, знущанням, зневагою над жiнкою [4].

Психологічне насильство характеризується систематичним принижуванням жертви, маніпуляціями з боку кривдника; позбавленням права на захист честі та гідності; словесними образами; зневагою та ігноруванням бажань, думок, почуттів жінки; шантажем; ігноруванням чи дискримінацією через переконання, віросповідання, національну чи расову приналежність жертви; гіперконтролем та залякуванням.

За Ю. Лисенко, поняття психологічне насильство пов'язане з дією на

психіку людини шляхом словесних погроз, образ, переслідуванням, залякуванням одного із членів сім'ї, що спричиняє емоційну невпевненість, нездатність захистити себе такі дії завдають непоправну шкоду психічному здоров'ю жертві насильства.

Сучасний соціолог, А. Шиделко подає таке розуміння понять фізичного, медичного, економічного, дозвіллевого характеру, які наведемо далі. Фізичне насилля – це застосування кривдником тілесних ушкоджень різного виду тяжкості, споювання, отруєння різними речовинами, медикаментами психотропної дії, аж до летального випадку. Окрім фізичної сили можуть використовувати зброю, речовини: сльозогінний газ, кислоту, острі, пісок, сіль наркотичні речовини, отримуючи від таких дій емоційне задоволення.

Фізичне насилля над жінками має ще такі ознаки: побиття, штовхання; погрози позбавити життя чи навмисне створення ситуацій, які становлять загрозу життю; позбавлення їжі, перешкоджання відпочинку чи сну людини; утримування у власному будинку, неможливість вільно виходити з дому; примус до вживання алкоголю чи наркотичних речовин, тощо.

Медичне насильство у сім'ї над жінкою трактується, як навмисні дії кривдника щодо уникання, ігнорування потреб жінки, яка потребує медичної допомоги. Такий вид насильства характеризується відмовою необхідних ліків (придбати, подати), викликати невідкладну допомогу або навпаки застосування (введення, підсипання, підливання) медичних препаратів проти волі жертви. Такі дії завдають страждання психічному та фізичному здоров'ю потерпілої і можуть призвести до смерті жертви.

Загалом поняття «сексуальне насильство» – це насильство вчинене чоловіком над жінкою, яке проявляється у примусі її до небажаних сексуальних контактів; у дотиках до інтимних частин тіла проти волі жертви; згвалтування; примус до вагітності або аборт; примус до збочених форм сексуальних відносин, тощо [5].

У Статті 154 Кримінального Кодексу України «сексуальне насильство» – це задоволення сексуальних бажань, без добровільної згоди жінки, шляхом

насильницьких дій. Такі дії є порушенням статевої свободи жінки, яке розглядається як зґвалтування (при умові заяви постраждалої) і передбачає кримінальну відповідальність.

Грунтуючись на статті кримінального кодексу України, А. Шиделко описує сутність сексуального домашнього насильства над жінками – це відмова чоловіка від сексу із дружиною, або секс, як засіб маніпуляції (сексуальний шантаж, як помста, образа чи свідоме знущання, а також примус до групового сексу – також вважається сексуальним домашнім насильством. Тривала відсутність сексуальних відносин негативно впливає на здоров'я (психічне і фізіологічне) жінки. Як наслідок, такий вид насилля породжує занижену самооцінку, особистісні розлади, зайву вагу, гормональний дисбаланс, депресію, нервозність, зниження імунітету, гінекологічні захворювання, хвороби серцево-судинної системи, тощо.

Економічне (фінансове) насилля над жінкою – це будь-які дії кривдника, спрямовані на позбавлення жертви економічної незалежності. Передусім, тиран прагне узалежнити фінансово жінку розуміючи, що це вагома причина аби не розривати такі примусові відносини. Сюди також можна віднести позбавлення жінки житла, їжі, майна, на які вона має законне право (Шиделко А.).

Водночас до домашнього економічного насильства віднесемо такі дії кривдника, як: заборона дружині працювати, навчатися (здобувати освіту) чи здійснювати самореалізацію, вдосконалення, набуття нових навичок (курси крою і шиття; водіння авто тощо). Також актуальним у цьому виді насильства буде примус жертви до жебрацтва, обмеження доступу до власних коштів чи можливість використовувати їх за власним бажанням тощо.

Домашнє насильство над жінкою дозвілєвого характеру вбачаємо у примушуванні (фізичний, психічний вплив) жертви проводити свій відпочинок за бажанням тирана. Як правило, кривдник у виборі дозвілля керується знаннями про фобії жертви (конкретні, соціальні, агорафобію). Знаючи про страхи дружини щодо висоти, води, ін., тиран пропонує роуп-джампінг, банджи-джампінг, скелелазіння, рафтинг, стрибки з парашутом, розваги

пов'язані з водою (аквапарки, гідроскутери) та ін.

Якщо дозвілля покликане виконувати функцію відновлення фізичних і психічних сил, сприяти позитивному енергообміну подружжя, то насильницьке дозвілля має протилежний характер, який викликає у жертви дистрес. Дистрес виснажує захисні сили організму, що призводить до різного роду захворювань фізичного і психологічного аспектів [3].

Отже, кожен із видів насильства має певні характеристики, за якими їх, власне, класифікують. Проаналізувавши сутність понять домашнього насильства, ще зазначимо, що є певна кількість законів, нормативних документів направлених на мінімізацію насильства, розроблених на основі Модельного законодавства, проте мають певні відмінності у визначенні насильства в сім'ї.

В. Байрактар виділяє низку зарубіжних законів, спрямованих на боротьбу з насильством в сім'ї, а саме: Закон Албанії «Про заходи протидії насильству у сімейних стосунках» визначає насильство в сім'ї, як будь-яку дію насильницького характеру, що відбувається між людьми, які перебувають або перебували у сімейних відносинах.

У Великобританії використовують таке визначення насильства: це будь-який випадок контролювання, загрозливої поведінки, насильства або жорстокого поводження між особами, які досягнули віку старшого 16 років, які є або були інтимними партнерами, членами сім'ї, незалежно від статі чи сексуальної орієнтації.

Закон Болгарії «Про захист від домашнього насильства», наголошує, що захист може шукати будь-яка особа яка постраждала внаслідок насильства з боку: чоловіка, колишнього чоловіка; особи, з якою була у стосунках фактичного шлюбного співжиття; особи від якої має дитину; родича по висхідній і низхідній лінії.

Насильство над жінками має своє тверде обґрунтування, та захищення, зокрема, хочемо звернути увагу наукового товариства на такий документ, як: «Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і

домашньому насильству та боротьбу із цими явищами»:

- яка осуджуючи всі форми насильства стосовно жінок і домашнього насильства;
- визнаючи те, що реалізація de jure та de facto рівності між жінками та чоловіками є ключовим елементом у запобіганні насильству стосовно жінок;
- визнаючи те, що насильство стосовно жінок є проявом історично нерівного співвідношення сил між жінками та чоловіками, яке призвело до домінування над жінками та дискримінації жінок чоловіками та до недопущення повноцінної емансипації жінок;
- визнаючи структурний характер насильства стосовно жінок як насильства за гендерною ознакою, а також те, що насильство стосовно жінок є одним з головних соціальних механізмів, яким жінок змушують зайняти підпорядковане положення порівняно із чоловіками;
- визнаючи із серйозним занепокоєнням те, що жінки й дівчата часто піддаються тяжким формам насильства, як-от: домашньому насильству, сексуальним домаганням, зґвалтуванню, примусовому шлюбові, злочинам, учиненим в ім'я так званої «честі», та каліцтву геніталій, що становить тяжке порушення прав людини стосовно жінок і дівчат і є головною перешкодою для досягнення рівності між жінками та чоловіками;
- визнаючи триваючі порушення прав людини під час збройних конфліктів, які зачіпають цивільне населення, особливо жінок, у формі поширеного або систематичного зґвалтування та сексуального насильства, а також можливість збільшення насильства за гендерною ознакою як під час конфліктів, так і після них;
- визнаючи те, що жінки й дівчата піддаються більшому ризикові насильства за гендерною ознакою, ніж чоловіки;
- визнаючи те, що домашнє насильство зачіпає жінок непропорційно й що чоловіки також можуть бути жертвами домашнього насильства;
- визнаючи те, що діти є жертвами домашнього насильства, у тому числі як свідки насильства в лоні сім'ї;

- прагнучи створити Європу, вільну від насильства стосовно жінок і домашнього насильства, члени Ради Європи та інші держави домовилися про захист жіноцтва від різних форм насильства й домашнього насильства у тому числі, свої домовленості обґрунтували й описали у 81 Статті означеної Конвенції, яку підписали Держави – члени Ради Європи та інші держави [6].

Висновки. Отже, домашнє насильство над жінкою може виявлятися у таких видах: фізичне, сексуальне, психологічне (або емоційне), економічне. Кожен із цих видів має свої форми прояву на жертву, а також свої характеристики. Жінка, постраждала внаслідок домашнього насильства може бути будь-якого віку, будь якого соціального статусу: дівчинка-підліток, що страждає від сексуальних переслідувань свого вітчима; старенька бабуся, від якої онук забирає останні засоби існування – пенсію; жінка, яку постійно принижує її чоловік. Домашнє насильство – це умисні дії негативного характеру, які вчиняються у сімейних стосунках членом сім'ї, кровним родичом, або між людьми яких пов'язують емоційні, шлюбні, інтимні стосунки.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Юрків Я. Сутність та зміст соціального феномену «насильство в сім'ї». *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Педагогіка. Соціальна робота.* 2013. Вип. 27. С. 234-237. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuped_2013_27_79.

2. Нестерчук В. В. Домашнє насильство над жінками як об'єкт соціальної роботи. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика.* Т. 92. № 5 (2019). URL : <https://doi.org/10.33216/2220-6310-2019-92-5-172-183>. С. 172-183.

3. Шиделко А. В. Психологічні детермінанти домашнього насильства над жінками. *Актуальні проблеми психології. Збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України.* 2018. Том. XI. Психологія особистості. Психологічна допомога особистості. Вип. 17. С. 262–273.

4. Бондаренко О. С. Психологічне насильство як форма домашнього насильства. Правові горизонти. 2019. С. 12-17. URL : https://law-review.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/09/№1629-2019_-12-17.pdf.
5. Розірви коло. URL : <https://rozirvykolo.org/vidi-nasilstva/>.
6. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами. URL : <https://rm.coe.int/1680462546>.